

Motion till riksdagen 2009/10:So206

av **Thomas Nihlén (mp)**

Certifiering av förskrivningsrätten av antibiotika och narkotikaklassade läkemedel

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om certifierad förskrivningsrätt av antibiotika och narkotikaklassade läkemedel.

Bakgrund

Läkemedel används för att bota, lindra och förebygga sjukdom, och om rätt läkemedel ges vid rätt tillfälle i rätt dos och till rätt patient och med rätt uppföljning kan läkemedelsbehandling ofta vara en effektiv behandlingsmetod. När dessa villkor är uppfyllda kan man beteckna behandlingen som rationell läkemedelsbehandling.

Motsatsen till en rationell läkemedelsbehandling brukar benämnas felaktig läkemedelsanvändning.

Läkemedelsbehandling innebär alltid en risk att det förutom avsedda effekter också uppkommer oavsedda, oftast oönskade effekter. Oönskade, negativa effekter av läkemedelsbehandling kan dels vara biverkningar av själva läkemedlet, dels andra typer av läkemedelsrelaterade problem associerade till behandlingen.

I begreppet felaktig läkemedelsanvändning finns många olika läkemedelsrelaterade problem som t.ex. obehandlad indikation, olämpligt eller felaktigt läkemedelsval, över- eller underdosering, interaktioner, läkemedel utan indikation eller diagnos samt beroende.

Det finns uppskattningar av hur stor den totala kostnaden för den felaktiga läkemedelsanvändningen är och det rör sig om ca 20 till 30 miljarder kronor per år.

Fel! Okänt namn på

Kostnaden för den felaktiga läkemedelsanvändningen är i samma storleksordning som samhällets totala kostnad för läkemedel.

Hur många som skadas eller dör av felaktig läkemedelsanvändning varje år finns det inga säkra siffror på, men sannolikt rör det sig om flera 10 000-tals skadade och 1 000-talet dödsfall.

Därför anser Miljöpartiet att felaktig läkemedelsanvändning och felaktig läkemedelsförskrivning är ett mycket stort samhällsekonomiskt, medicinskt och folkhälsopolitiskt problem där vi behöver sätta in kraftfulla åtgärder för att radikalt minska detta problem.

Skador och dödsfall inom hälso- och sjukvården som orsakas av felaktig läkemedelsanvändning skulle kunna minskas radikalt om läkare följde de behandlingsrekommendationer och riktlinjer som finns för hur och när olika läkemedel skall förskrivas.

Felaktig läkemedelsanvändning är till största delen orsakad av felaktig förskrivning av läkemedel.

Den felaktiga läkemedelsförskrivningen är särskilt allvarlig när det gäller antibiotika och narkotikaklassade läkemedel.

För att förbättra kvalitén i läkemedelsförskrivningen och minska den felaktiga läkemedelsanvändningen vill Miljöpartiet därför att det införs ett certifieringssystem av förskrivningsrätten för läkare som förskriver antibiotika och narkotikaklassade läkemedel. Dessutom vill vi att kontroll och tillsyn över förskrivningen av dessa läkemedelsgrupper skall förstärkas och utökas.

Antibiotika

Antibiotika förändrade världen. Sjukdomar som tidigare dödade urskillningslöst kunde plötsligt botas – billigt, enkelt och utan större biverkningar. Men nu, efter flera decennier av alltför omfattande och felaktig användning av antibiotika, kan vi skönja slutet på den antibiotiska eran. De gamla medicinerna biter inte längre och några nya finns inte i sikte. Våra möjligheter att behandla bakteriella infektioner minskar snabbare än vad någon kunnat förutse.

Problemet med antibiotikaresistenta bakteriestammar är nu så omfattande att det måste få samma uppmärksamhet som andra globala hot mot folkhälsan.

Antibiotika är en förutsättning för att förhindra och behandla svåra bakterieinfektioner vid livsviktiga ingrepp som operationer, organbyten och cancerbehandling med cellgifter.

Några av de vanligaste typerna av svårbehandlade infektioner är resistent tuberkulos, MRSA (methicillinresistenta stafylokocker). MRSA är en hudbakterie som i folkmun är synonym med den s.k. sjukhussjukan, samt VRE (vankomycinresistenta enterkocker). VRE är resistent tarmbakterier.

I dag kan inte antibiotika längre ses som en förnyelsebar källa. De preparat som finns tillgängliga förlorar sin effekt i alarmerande takt. Samtidigt har forskning eller utveckling för att ta fram nya preparat stannat av.

Bakterier som blir resistenta mot antibiotika är i dag ett av de största hoten mot vår moderna hälso- och sjukvård.

Onödig och felaktig antibiotikaanvändning bidrar till en ökad resistensutveckling varför krafttag måste tas för att förbättra följsamheten till behandlingsrekommendationerna vid förskrivning av antibiotika. Här krävs politiskt ansvarstagande.

Vårt förslag om att införa en certifiering av förskrivningsrätten för antibiotika är naturligtvis inte den enda åtgärden som kan minska eller förhindra ytterligare spridning av antibiotikaresistenta bakterier. Handhygien inom vården, information och upplysning till allmänheten, minskade överbeläggningar på sjukhusen samt minskad antibiotikaanvändning inom veterinärmedicinen m.m. är även dessa viktiga åtgärder.

Miljöpartiet anser dock att en av de viktigaste åtgärderna mot en alltmer utbredd antibiotikaresistens i Sverige är att minska eller helst få bort all onödig och felaktig förskrivning av antibiotika. Vi måste förvissa oss om att alla förskrivande läkare följer de behandlingsrekommendationer och riktlinjer som i dag finns. Därför föreslår vi en certifiering av förskrivningsrätten för antibiotika.

Narkotikaklassade läkemedel

Såväl internationell som nationell forskning har på ett övertygande sätt visat att användning av narkotikaklassade läkemedel kan ge upphov till allvarliga och svåra biverkningar samt att det finns stora risker för beroende av dessa läkemedel.

Narkotikaklassade läkemedel är alltid receptbelagda och förskrivs alltid av läkare, främst till personer som lider av de vanligaste folkhälsosjukdomarna i Sverige i dag, dvs. besvär i rörelseorganen eller psykiska besvär.

Det kan röra sig om smärtstillande medel, sömnmedel och lugnande läkemedel.

Den grupp patienter som förmodligen är mest utsatt för felaktig förskrivning av narkotikaklassade läkemedel är våra äldre, i synnerhet de multisjuka och dementa äldre.

Läkemedelsberoende är en mycket allvarlig och vanlig biverkan av narkotikaklassade läkemedel, som kan leda till att personen inte kan sluta ta läkemedlet, trots att han eller hon inte längre har något medicinskt behov av läkemedlet.

Enligt en rapport 2006 på uppdrag av Folkhälsoinstitutet beräknas att ca 250 000 människor i dag kan vara beroende av eller fysiologiskt tillvanda till smärtstillande medel, sömnmedel och lugnande medel som är narkotikaklassade. Detta antal inkluderar inte den s.k. missbrukarpopulationen, de som använder narkotikaklassade läkemedel i berusningssyfte.

De narkotikaklassade läkemedlen innebär stora risker för allvarliga biverkningar och beroende för patienten, om inte förskrivande läkare följer de mycket tydliga behandlingsrekommendationer och riktlinjer som finns. Där-

Fel! Okänt namn på

för anser vi att även denna läkemedelsgrupp bör omfattas av en certifiering av förskrivningsrätten.

Syftet med certifieringen är alltså att säkerställa att förskrivningen av denna läkemedelsgrupp följer de riktlinjer och behandlingsrekommendationer som finns.

Slutsatser och förslag

Vi vet i dag att det förekommer en felaktig och onödig förskrivning av både antibiotika och narkotikaklassade läkemedel i en alltför stor omfattning samt att de behandlingsrekommendationer och riktlinjer som finns för förskrivningen många gånger inte följs.

Därför vill Miljöpartiet att en certifiering av läkarnas förskrivningsrätt av antibiotika och narkotikaklassade läkemedel skall utredas. Utredningen skall visa hur syftet med förslaget till en certifiering av förskrivningsrätten skulle kunna genomföras, organiseras och utformas.

Det finns ett antal svåra frågor som utredningen behöver ta ställning till som exempelvis behov av diagnos på recept, nationella riktlinjer kontra lokala riktlinjer, innebörden av den s.k. fria förskrivningsrätten, förmånssystemet och arbetsplatskoderna, samt hur ska vi betrakta och nå de läkare som inte är landstingsanknutna.

Syftet med certifieringen är att det blir obligatoriskt för den läkare som vill förskriva antibiotika eller narkotikaklassade läkemedel att förbinda sig skriftligt att följa de nationella behandlingsrekommendationer och riktlinjer som finns för förskrivning av dessa två läkemedelsgrupper. Läkaren skall även förbinda sig att aktivt följa eventuella förändringar av rekommendationer och riktlinjer samt vara uppdaterad på andra förändringar av dessa läkemedels användning och användningsområden.

Detta skulle leda till att den felaktiga och onödiga förskrivningen av antibiotika och narkotikaklassade läkemedel skulle minska radikalt, vilket både på kort och lång sikt bidrar till lägre kostnader och framförallt till en högre patientsäkerhet och minskat lidande för patienten.

Certifieringen av förskrivningsrätten skall vara tidsbegränsad och omprövas med jämna mellanrum, det skall även finnas möjlighet till indragen certifiering samt någon form av sanktion om läkaren bryter mot överenskommelsen i certifieringen.

En viktig förutsättning för kontroll och tillsyn av att överenskommelsen i certifieringen följs till 100 procent, är att förskrivningsorsak finns med på recepten samt att det finns en effektiv kontroll av enskilda läkares förskrivning av dessa läkemedelsgrupper.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 23 september 2009

Thomas Nihlén (mp)